

საპენსიო სისტემების რეფორმა განვითარებულ ქვეყნებში

უგლავა დიანა – დოქტორანტი, ბიზნესის ადმინისტრირების დეპარტამენტი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი, საქართველო

Pension System Reform in Developed Countries

Uglava Diana – PhD Student, Department of Business Administration, Akaki Tsereteli State University, Kutaisi, Georgia

Abstract

Introduction and aim: In the majority of Western countries governments have to increase pension age and lower pension levels due to aging process of the population and increased life expectancy. Changes also relate to the balance between private and state pension systems – the share of non-state insurance in operating systems is growing.

The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) periodically reports on the analysis of the conditions of pension systems and offers the ways of solving existing problems in these systems.

The main trends of reforming pension systems that are revealed in developed countries include: the increase in retirement age, replacement of the distributive system with accumulative model and correction of pension index.

The peculiarities of pension reform in developed countries compared to the developing ones are as follows: most of the measures are not a complete novelty, but they are corrective in nature. In contrast to the developing countries, where only the state pensions are present, in the majority of developed countries pensioner's income consists of private and state pensions.

Research methodology: Methods of analysis and observation have been used during the research.

Results and implications: The article deals with the crisis of pension system caused by the demographic situation around the world today, which reduces the budget of each country and leads to the necessity of the reform. Like other countries Georgia is on its way to reform the pension system. In the nearest future the replacement of the state distribution system with the compulsory accumulative model is planned. That is why it's necessary to analyze the experiences and results of the reforms carried out by developed countries.

Conclusion: In conclusion, we would like to state that based on the overall life description in developed countries the improvement of voluntary pension systems and other social insurance types can be observed. In addition, the state supports the elderly in the form of state social security system. At the same time, the psychological change of each citizen is a very important factor. Everyone should realize that as soon as they start work payments should be made into the accumulative pension system. This will lead to certain changes in situation. The pension system, which burdens the state economy, will develop and create a long-term reserve of pension funds which will be invested in the economy.

Keywords: pension system, reform, accumulative model, distributive system, pension age.

აბსტრაქტი

მესავალი და მიზანი: მოსახლეობის დაბერების პროცესისა და სიცოცხლის ხანგრძლივობის ზრდასთან დაკავშირებით დასავლეთის უმეტეს ქვეყნებში მთავრობებს უხდებათ საპენსიო ასაკის გაზრდა და პენსიის დონის დაწევა. ცვლილებები ასევე ეხება კერძო და სახელმწიფო საპენსიო სისტემებს შორის ბალანსს - ხდება არასახელმწიფო დაზღვევის წილის ზრდა მოქმედ სისტემებში.

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) მიერ პერიოდულად ქვეყნდება ანგარიშები საპენსიო სისტემების მდგომარეობის ანალიზის შესახებ და ამ სისტემებში არსებული პრობლემების გადაჭრის გზები.

საპენსიო სისტემების რეფორმირების ძირითადი ტენდენციები, რომლებიც განვითარებულ ქვეყნებში ვლინდება არის საპენსიო ასაკის ზრდა, გადანაწილებითი სისტემის დაროვებითი მოდელით ჩანაცვლება და პენსიის ინდექსაციის პარამეტრების კორექტირება.

განვითარებულ ქვეყნებში საპენსიო უზრუნველყოფის რეფორმირების თავისებურება განვითარებად ქვეყნებთან შედარებით მდგომარეობს იმაში, რომ ღონისძიებების უმეტესობა არ არის სრული სიახლე, არამედ ატარებს მაკორექტირებელ ხასიათს. განვითარებადი ქვეყნებისგან განსხვავებით, სადაც ძირითადად მოქმედებს მხოლოდ სახელმწიფო პენსია, უმეტეს განვითარებულ ქვეყნებში პენსიონერთა შემოსავლები უკვე დიდი ხანია შედგება როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო პენსიისაგან.

კვლევის მეთოდოლოგია: კვლევისას გამოვიყენეთ ანალიზისა და დაკვირვების მეთოდები.

შედეგები და გამოყენება: სტატია ეხება დღესდღეობით მთელს მსოფლიოში დემოგრაფიული მდგომარეობით გამოწვეულ საპენსიო სისტემათა კრიზისს, რომელიც წნეხად აწევს თითოეული ქვეყნის ბიუჯეტს და მოითხოვს აუცილებელ რეფორმირებას. საქართველოც სხვა ქვეყნების მსგავსად ადგას საპენსიო სისტემის რეფორმირების გზას და უახლოეს პერიოდში დაგეგმილია სახელმწიფო გადანაწილებითი სისტემის ჩანაცვლება სავალდებულო დაგროვებითი მოდელით. ამიტომ ჩვენთვის აუცილებელია განვითარებული ქვეყნების მიერ გატარებული რეფორმების გამოცდილებისა და შედეგების ანალიზი.

დასკვნა: დასკვნის სახით გვინდა ვთქვათ, განვითარებული ქვეყნების ცხოვრების საერთო დახასიათებით ჩანს, რომ არსებობს სავალდებულო და ნებაყოფლობითი საპენსიო სისტემების, ასევე სხვა სახის სოციალური დაზღვევის განვითარება. ასევე სახელმწიფო მხარდაჭერა მოხუცებული ფენის მიმართ სახელმწიფო სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის ფორმით. ამავდროულად ძალზე მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს თითოეული მოქალაქის ფსიქოლოგიური ცვლილება, რომელმაც აუცილებლად უნდა გაიაზროს რომ სამუშაო საქმიანობის დაწყებისთანავე განახორციელოს შენატანები საპენსიო უზრუნველყოფის დაგროვებით სისტემაში. ეს გამოიწვევს სიტუაციის შეცვლას. საპენსიო სისტემა, რომელიც ტვირთად აწევს სახელმწიფო ეკონომიკას, განვითარდება და შეიქმნება საპენსიო თანხების ხანგრძლივი რეზერვი, რომლის ინვესტირებაც მოხდება ეკონომიკაში.

საკვანძო სიტყვები: საპენსიო სისტემა, რეფორმა, დაგროვებითი მოდელი, გადანაწილებითი სისტემა, საპენსიო ასაკი.

საპენსიო სისტემების რეფორმების განხორციელებისას განვითარებულ ქვეყნებში მოძველებული სისტემის ცვალებად სოციალურ და დემოგრაფიულ პირობებთან ადაპტაციისთვის სხვადასხვა მეთოდებს იყენებენ. ევროკავშირის სტატისტიკური სამსახურის მონაცემებით 2050 წლისთვის შრომისუნარიანი მოსახლეობის რაოდენობა 15-დან 64 წლამდე რეგიონში შემცირდება 52 მილიონით, ან 17 %-ით. ამასთან, 65 წლის და ზემოთ ასაკის მოსახლეობის რაოდენობა გაორმაგდება, რაც შეადგენს ევროკავშირის მთლიანი მოსახლეობის თითქმის მესამედს. მოსახლეობის დაბერების პროცესისა და სიცოცხლის ხანგრძლივობის ზრდასთან დაკავშირებით დასავლეთის უმეტეს ქვეყნებში მთავრობებს უხდებათ საპენსიო ასაკის გაზრდა და პენსიის დონის დაწევა. ცვლილებები ასევე ეხება კერძო და სახელმწიფო საპენსიო სისტემებს შორის ბალანსს - ხდება არასახელმწიფო დაზღვევის წილის ზრდა მოქმედ სისტემებში.

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) მიერ შემუშავებულ იქნა საპენსიო სისტემებში არსებული პრობლემების გადაჭრის სამი ძირითადი გზა.

1. სამუშაო პერიოდის გახანგრძლივება. OECD ქვეყნების უმეტესობამ გაზარდა კანონით დადგენილი საპენსიო ასაკი ან აპირებს ამის გაკეთებას უახლოეს პერიოდში. საპენსიო ასაკი დღესდღეობით მამაკაცებისთვის საშუალოდ 62, ხოლო ქალებისთვის 62 წელია. გეგმის მიხედვით 2050 წლამდე იგი ორივე სქესის წარმომადგენელთათვის 65 წელს მიაღწევს.

საპენსიო ასაკის მატების ალტერნატივის სახით ზოგიერთმა ქვეყანამ აჩვენა ავტომატური კავშირი პენსიის დონესა და სიცოცხლის ხანგრძლივობას შორის, ანუ რაც უფრო მეტხანს იცხოვრებენ ადამიანები, მით უფრო მეტად შემცირდება პენსიის ოდენობა.

ქვეყნების მიერ გადახედილი იქნა ასევე ნაადრევად პენსიაზე გასვლის დადებითი მხარეები, რადგან აღიარებენ რომ ასაკოვან მუშაკებს ხვდებათ უამრავი ბარიერი სამუშაო ადგილის პოვნისას და შენარჩუნებისას.

2. ძალების კონცენტრაცია სახელმწიფო პენსიის მიმღები მოსახლეობის ყველაზე მეტად დაუცველი ნაწილისკენ, ანუ სახელმწიფო საპენსიო შემოსავლების შიდა გადანაწილების სქემის შეცვლა საპენსიო შენატანებსა და განაცემებს შორის კავშირის შესუსტებით. კონკრეტული პრაქტიკული მაგალითები ამ მხრივ განსხვავებულია. მაგალითად, ფინეთი, საფრანგეთი და შვედეთი იცავს მცირეშემოსავლიან ნაწილს დახმარების შემცირებისგან. ავსტრია და დიდი ბრიტანეთი იყენებს რესურსების ნაწილს, რომელიც შექმნილია საპენსიო ასაკის ზრდის შედეგად, მცირეშემოსავლიანი მოსახლეობის ნაწილის დასახმარებლად. ამავე დროს გერმანიამ და იაპონიამ შეკვეცა ყველა დახმარება, მათ შორის მცირეშემოსავლიანი ფენისთვისაც; იტალიამ, პოლონეთმა და სლოვაკეთმა გააძლიერა კავშირი საპენსიო შენატანებსა და განაცემებს შორის, გადანაწილების მთლიანად ან ნაწილობრივ აღმოფხვრით.

3. საზოგადოების წახალისება საკუთარი სიბერისთვის დანაზოგების გასაკეთებლად. ევროკავშირის ქვეყნებში სახელმწიფო პენსია რჩება როგორც ძირითადი შემოსავალი საპენსიო ასაკის მოსახლეობისთვის, შეადგენს რა მათი შემოსავლის საშუალოდ 60%-ს. დანარჩენი 40% ზუსტად იყოფა კერძო პენსიებზე, სხვა სახის დანაზოგებსა და საპენსიო ასაკში განხორციელებული საქმიანობის ანაზღაურებაზე.

დემოგრაფების შეფასებით დღევანდელი დასავლეთევროპელების 70% იცოცხლებს 65 წელზე მეტს, ხოლო 30-40% - 80 წელზე მეტხანს. მათი პროგნოზები მეტყველებს იმაზე, რომ უახლოესი 50 წლის მანძილზე ევროპის ქვეყნების მოსახლეობის ასაკობრივი სტრუქტურა სრულად შეიცვლება საშუალო და უფროსი ასაკის წარმომადგენელთა სასარგებლოდ. ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის ექსპერტების გათვლებით (პენსიის არსებული ოდენობის შესანარჩუნების პირობებში) უახლოეს 10-15 წელში საპენსიო ხარჯები გაიზრდება 1,5-1,8-ით და 2020 წლისათვის შეადგენს: გერმანიაში - მშპ-ის 21.6 %; საფრანგეთში - მშპ-ის 21.6 %; ავსტრიაში - მშპ-ის 23.7 %; იტალიაში - მშპ-ის 25.6 %.

განვითარებულ ქვეყნებში საპენსიო უზრუნველყოფის რეფორმირების თავისებურება განვითარებად ქვეყნებთან შედარებით მდგომარეობს იმაში, რომ ღონისძიებების უმეტესობა არ არის სრული სიახლე, არამედ ატარებს მაკორექტირებელ ხასიათს. ბოლოდროინდელი საპენსიო რეფორმები გახდა მცდელობები ახლებურად გადანაწილდეს ვალდებულებები საპენ-

სიო დაზღვევის სახელმწიფო და კერძო სექტორებს შორის. ამასთან, განვითარებადი ქვეყნებისგან განსხვავებით, სადაც ძირითადად მოქმედებს მხოლოდ სახელმწიფო პენსია, უმეტეს განვითარებულ ქვეყნებში პენსიონერთა შემოსავლები უკვე დიდი ხანია შედგება როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო პენსიისაგან.

თუმცა განვითარებული ქვეყნებიც შეიძლება გავყოთ ორ ჯგუფად: ქვეყნები, სადაც ძირითადი როლი კერძო საპენსიო სისტემას აკისრია (ავსტრალია, დანია, ფინეთი) და ქვეყნები, სადაც უპირატესი სახელმწიფო საპენსიო უზრუნველყოფაა (ბელგია, გერმანია, იტალია და აშშ). ქვეყნების პირველ ჯგუფში კერძო პენსია ძირითადად არის სავალდებულო საკანონმდებლო კოდექსით ან სატარიფო შეთანხმებით ინტეგრირებული საერთო საპენსიო სისტემაში. მეორე ჯგუფში კი კერძო საპენსიო სქემები ნებაყოფლობითია, რის გამოც მხოლოდ მომუშავეთა ნაწილი იღებს მასში მონაწილეობას.

ამ ეტაპზე ჩამოყალიბდა სახელმწიფო საპენსიო სისტემების რეფორმირების სამი ძირითადი მიმართულება:

1. კლასიკური გადანაწილებითი სისტემის კურსის შენარჩუნება სხვადასხვა სისტემის პარამეტრის კორექტირების ღონისძიებებით: საპენსიო ხარჯების შემცირება მინიმალური საპენსიო ასაკის გაზრდის შედეგად და საპენსიო პრივილეგიების გაუქმებით; შემოსავლების გაზრდა საპენსიო შენატანების გაზრდის ხარჯზე და შენატანთა ბაზის გაფართოება; შემოსავლებისა და ხარჯების ოპტიმიზაცია საანგარიშო ფორმულის შეცვლით ან კორექტირებით; საპენსიო შენატანების მოკრების დონის გაუმჯობესება.

2. გადანაწილებითი სისტემის არსის შენარჩუნება და დაგროვებითი სქემის ელემენტების შეტანა მასში.

3. სრულად გადასვლა დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე საპენსიო რესურსების განკარგვის უფლების გადაცემით კერძო საპენსიო ფონდებზე. ისეთ ქვეყნებში, როგორცაა აშშ, გერმანია, საფრანგეთი, ბელგია, იტალია, ესპანეთი, პორტუგალია, შვეიცარია, ავსტრია, ნორვეგია, იაპონია, სადაც სოციალური სტაბილურობის შემანარჩუნებელ ფაქტორად ითვლება ერთ-ერთი პრიორიტეტული პოლიტიკური გადაწყვეტილება, აირჩიეს რა „პარამეტრული“ რეფორმის გზა. მაგალითად, გაზრდილ საპენსიო ასაკიზე გადასვლა იგეგმება ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე მანძილზე (იაპონიაში 2030 წლამდე, აშშ-ში 2027 წლამდე). ბელგია, იტალია, პორტუგალიასა და შვეიცარიაში გაუქმდა დაწესებული „უმაღლესი პენსიის ზღვარი“, რომლის მიხედვითაც ირიცხებოდა საპენსიო შენატანები სისტემაში.

რეფორმის მეორე მიმართულებას (დაგროვებითი ელემენტების შეტანა) ადგილი აქვს ისეთ განვითარებულ ქვეყნებში, როგორცაა შვედეთი, დიდი ბრიტანეთი, ფინეთი, აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების უმეტესობა და ყოფილი სსრკ-ს ქვეყნები - პოლონეთი, უნგრეთი, ბულგარეთი, ლიტვა, ესტონეთი, ასევე ლათინური ამერიკის ქვეყნების ნაწილი - არგენტინა, კოლუმბია, პერუ, ურუგვაი. ყველა ჩამოთვლილ ქვეყანაში ძირითადი საპენსიო სისტემის სახით რჩება გადანაწილებითი მოდელი და დაგროვებითი ნაწილი ასრულებს დამხმარე მეორეხარისხოვან როლს. შვედეთში დაგროვებით სისტემაზე ეტაპობრივი გადასვლა მოხდა

ჩანაცვლების კოეფიციენტის რეალური შემცირებით, რადგან მისი მაღალი დონე იწვევდა ეკონომიკური აქტიურობის დესტიმულიზაციას. ასეთივე მოდელი, მცირე მოდიფიცირებით, იქნა მიღებული პოლონეთში. ხოლო რაც შეეხება ლათინური ამერიკის ქვეყნებს, მათ მიერ შუალედური მოდელის არჩევა, იყო პასუხი ჩილეს სადავო გამოცდილებაზე, რომელიც სრულად გადავიდა დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე.

საპენსიო სისტემის რეფორმირების მესამე გზით წასვლის სარისკო არჩევანი გააკეთა მხოლოდ ოთხმა ქვეყანამ - ჩილე, ბოლივია, მექსიკა, სალვადორი და ყოფილი სსრკ-ს ერთადერთი ქვეყანა - ყაზახეთი.

უნდა აღინიშნოს, რომ დღესდღეობით განვითარებული ქვეყნების ძირითად საპენსიო სისტემას წარმოადგენს სახელმწიფო გადანაწილებითი (სოლიდარული) სისტემა. ტიპური გადანაწილებითი (სოლიდარული) საპენსიო სისტემა დამყარებულია სადაზღვევო შენატანებზე, დარიცხული მომუშავეთა ანაზღაურების მიხედვით. პენსიის ოდენობა დამოკიდებულია გამომუშავეებულ შრომის ანაზღაურებასა და შრომითი საქმიანობის ხანგრძლივობაზე. სპეციალისტები აღნიშნავენ, რომ ამ სისტემას გააჩნია როგორც სუსტი, ისე ძლიერი მხარეები. ძლიერი მხარეებია - საიმედოობა და ხელმისაწვდომობა ფართო ფენის მომუშავეთათვის მიიღონ განსაზღვრული დონის პენსია. სუსტი მხარეა გათანაბრების ელემენტების არსებობა, რასაც მივყავართ დაგროვებითი ფაქტორის მიმართ სუსტ სოციალურ დამოკიდებულებამდე.

ამ და სხვა მიზეზთა გამო გადანაწილებით (სოლიდარულ) საპენსიო სისტემებს, როგორც წესი ემატება საპენსიო სქემები. ამ სქემების მიხედვით დამსაქმებლები დამოუკიდებლად განაგებენ მათ მიერ შექმნილ საპენსიო ფონდებს, რათა მიიზიდონ და შეინარჩუნონ კვალიფიციური კადრები. ხშირად ასეთი სქემებისთვის განსაზღვრულია საგადასახადო შეღავათები და მათი საქმიანობა რეგულირდება მთავრობის მიერ. ეს უკვე თავისი შინაარსით დაგროვებით სისტემას წარმოადგენს, რადგან შენატანები ექვემდებარება კაპიტალიზაციას, ხოლო პენსიის ოდენობა დამოკიდებულია განხორციელებულ შენატანებზე და ფონდის მიერ განხორციელებული ინვესტიციებით მიღებულ შემოსავლებზე. გერმანია, იაპონია, ჰოლანდია, დიდი ბრიტანეთი და აშშ-ში 40%-ზე მეტი მომუშავე სარგებლობს დამსაქმებლის მიერ შეთავაზებული საპენსიო დაზღვევით.

განვითარებული ქვეყნების საპენსიო სისტემათა მესამე ელემენტს წარმოადგენს კერძო ნებაყოფლობითი საპენსიო სქემები. ისინი ფუნქციონირებენ სრული დაფინანსებისა და მკაფიოდ განსაზღვრული შენატანების საფუძველზე; მუშა ხელი და პენსიონერები თავიანთ თავზე იღებენ პირადი დანაზოგით გაგეთებული ინვესტირების რისკებს. სამსაფეხურიანი სისტემის არსებობა არ ნიშნავს იმას, რომ მუშათა კლასი პენსიას იღებს ყოველი საფეხურიდან. ევროპის უმეტეს ქვეყნებში პენსიონერები, რომლებიც მიეკუთვნებიან შემოსავლების განაწილების ქვედა 40%-ს, იმყოფებიან საპენსიო სისტემის ერთ დონეზე. ისინი იღებენ უმნიშვნელო ოდენობის პროფესიულ პენსიას ან ცხოვრობენ პირადი დანაზოგების ხარჯზე.

ამრიგად, განვითარებული ქვეყნების ცხოვრების საერთო დახასიათებით ჩანს, რომ არსებობს სავალდებულო და ნებაყოფლობითი საპენსიო სისტემების, ასევე სხვა სახის სო-

ციალური დაზღვევის განვითარება. ასევე სახელმწიფო მხარდაჭერა მოხუცებული ფენის მიმართ სახელმწიფო სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის ფორმით. საპენსიო დაზღვევაზე, სოციალურ უზრუნველყოფასა და სამედიცინო დახმარებაზე საერთო ჯამში ეკონომიკურად განვითარებულ ქვეყნებში გასავლების წილი შეადგენს მშპ-ს დაახლოებით 15-20%.

ზემოთ განხილული მაგალითების საფუძველზე შესაძლებელია გამოვყოთ რამდენიმე კანონზომიერება, რომელიც საერთო იქნება ყველა საპენსიო სისტემის რეფორმირებისთვის:

- პრაქტიკულად ყველა რეფორმა დაკავშირებულია არსებული სახელმწიფო გადანაწილებით სისტემის არსებობასთან ერთად ნებაყოფლობითი დაგროვებითი სისტემის შექმნასთან. ამ შემთხვევაში მიღებულ იქნა სტრატეგია «PAYG» (pay-as-you-go) სისტემის შევსება ფინანსირების ელემენტებით საბაზრო მექანიზმების ხარჯზე, რაც გამოყენებულ იქნა ისეთ ევროპულ ქვეყნებში, როგორცაა შვედეთი, იტალია, უნგრეთი, პოლონეთი და ასევე ლათინური ამერიკის ქვეყნები.

ამავდროულად ძალზე მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს მომუშავეთა ფსიქოლოგიური ცვლილება, რომელმაც აუცილებლად უნდა გაიაზროს რომ სამუშაო საქმიანობის დაწყებისთანავე განახორციელოს შენატანები საპენსიო უზრუნველყოფის დაგროვებით სისტემაში. ეს გამოიწვევს სიტუაციის შეცვლას. საპენსიო სისტემა, რომელიც ტვირთად აწევს სახელმწიფო ეკონომიკას, განვითარდება და შეიქმნება საპენსიო თანხების ხანგრძლივი რეზერვი, რომლის ინვესტირებაც მოხდება ეკონომიკაში.

- მიმდინარეობს საპენსიო უზრუნველყოფის ძირითადი პარამეტრების გადახედვა - საპენსიო ასაკი, სადაზღვევო შენატანების ოდენობა, პენსიის ინდექსაციის პროცედურა. ეს მოხდა გერმანიასა და შვედეთში, სადაც საპენსიო ასაკი გაიზარდა 65 წლამდე. პოლონეთში საპენსიო ასაკი მამაკაცებისთვის გახდა 65 წელი, ხოლო ქალებისთვის 60 წელი. უნგრეთში კი ერთიან საპენსიო ასაკად დააწესეს 62 წელი ყველა პენსიონრისათვის. ეს ტენდენცია აღინიშნება სხვა ქვეყნებშიც და იცვლება ასევე პენსიის ინდექსაციის მექანიზმი და პრინციპები ინფლაციასთან დამოკიდებულების მიხედვით.- ცალკეულ ქვეყნებში ხდება სახელმწიფო საპენსიო სისტემის სრული ჩანაცვლება არასახელმწიფო დაზღვევით. ამასთან, სახელმწიფო საპენსიო სისტემის ფარგლებში განიხილება გადასვლა გადანაწილებითი საპენსიო მოდელიდან დაგროვებით სისტემაზე. ასეთი რეფორმის მაგალითია ჩილე. 1981 წელს ჩილემ პირველმა შემოიღო სავალდებულო კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემა, სადაც მოსახლეობის საპენსიო შენატანები იმართება კერძო საპენსიო ფონდების მიერ, ხოლო სახელმწიფო უზრუნველყოფს მხოლოდ ღარიბი მოსახლეობის სოციალურ დაცვას.

ამრიგად, ყველა რეფორმის საერთო მიმართულებაა თანმიმდევრული და ეტაპობრივი გადასვლა სახელმწიფო გადანაწილებითი სისტემიდან ინდივიდუალურ-დაგროვებით სისტემაზე, რომელიც დაფუძნებულია მატერიალური უზრუნველყოფის პირადი ფინანსური პასუხისმგებლობის პრინციპზე და ინდივიდუალურ საპენსიო ანგარიშებზე განხორციელებუ-

ლი შენატანების კაპიტალიზაციაზე. ამასთან სახელმწიფო გადანაწილებითი სქემები აგრძელებს არსებობას, თუმცა საკმაოდ შეკვეცილი სახით.

გატარებული რეფორმების მთავარ შედეგად შეიძლება ჩაითვალოს შრომის ანაზღაურების პენსიით ჩანაცვლების კოეფიციენტის სიდიდე. აშშ-ში და ევროპის სხვა განვითარებულ ქვეყნებში რომლებმაც შეინარჩუნეს სახელმწიფო გადანაწილებითი სისტემა, რომელიც მოიცავს დასაქმებულთა 90%-ზე მეტს, ჩანაცვლების კოეფიციენტი თითქმის უცვლელ დონეზე რჩება და აღწევს საშუალო ხელფასის ოდენობის 80%. ეს მაჩვენებელი მოქმედებს ავსტრია, იტალიასა და პორტუგალიაში. გერმანიასა და საფრანგეთში ჩანაცვლების კოეფიციენტი 50-60% აღწევს, აშშ-ში 40-50%, იაპონიაში კი 30%-ზე მეტია.

დასკვნის სახით გვინდა ვთქვათ, განვითარებული ქვეყნების ცხოვრების საერთო დახასიათებით ჩანს, რომ არსებობს სავალდებულო და ნებაყოფლობითი საპენსიო სისტემების ასევე სხვა სახის სოციალური დაზღვევის განვითარება. ასევე სახელმწიფო მხარდაჭერა მოხუცებული ფენის მიმართ სახელმწიფო სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის ფორმით. ამავდროულად ძალზე მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს თითოეული მოქალაქის ფსიქოლოგიური ცვლილება, რომელმაც აუცილებლად უნდა გაიაზროს რომ სამუშაო საქმიანობის დაწყებისთანავე განახორციელოს შენატანები საპენსიო უზრუნველყოფის დაგროვებით სისტემაში. ეს გამოიწვევს სიტუაციის შეცვლას. საპენსიო სისტემა, რომელიც ტვირთად აწევს სახელმწიფო ეკონომიკას, განვითარდება და შეიქმნება საპენსიო თანხების ხანგრძლივი რეზერვი, რომლის ინვესტირებაც მოხდება ეკონომიკაში.

ლიტერატურა:

1. საქართველოს საპენსიო რეფორმა - საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო; ანგარიში 2016 წლის მარტი;
2. http://www.economy.ge/uploads/ecopolitic/sapensio/Goverment_Report_on_pensions_Final_GEO.pdf
3. საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია -საქართველო 2020;
4. http://www.mrdi.gov.ge/sites/default/files/sakartvelos_socialur-ekonomikuri_ganvitarebis_strategia_-_sakartvelo_2020.pdf;
5. Пенсия в разных странах мира, <http://www.npf-almaz.ru/news/3-news/201-pensia-analiz.html>;
6. Pension Reform and the Development of Pension Systems: An Evaluation of World Bank Assistance;
7. [http://lnweb90.worldbank.org/OED/oeddoclib.nsf/DocUNIDViewForJavaSearch/D590B2A77AE65B6E85257236007A88B4/\\$file/asia_pensions_wp.pdf](http://lnweb90.worldbank.org/OED/oeddoclib.nsf/DocUNIDViewForJavaSearch/D590B2A77AE65B6E85257236007A88B4/$file/asia_pensions_wp.pdf);
8. Ageing and pension system reform: implications for financial markets and economic policies;
9. <https://www.imf.org/external/np/g10/2005/pdf/092005.pdf>